

قیامت و فرا زمان

(از دیدگاه ملاصدرا)

نویسنده:

زهره رومی

کارشناسی ارشد فلسفه، کلام اسلامی

انتشارات آریان

۱۳۹۷

روایاتی، زهرا، ۱۳۶۲ -	سرشناسه
قیامت و فرازمان (از دیدگاه ملاصدرا) / تألیف زهرا رویایی.	عنوان و نام پدیدآور
تهران: انتشارات آرایان، ۱۳۹۷.	مشخصات نشر
۹۸ ص: ۱۴/۵ × ۲۱/۵ سم.	مشخصات ظاهری
۱۰۰۰۰۰ ریال ۹-۱۹-۹۸۷۹-۶۰۰-۹۷۸ :	شابک
فیبا	وضعیت فهرست نویسی
صدرالدین شیرازی، محمدبن ابراهیم، ۹۷۹ - ۱۰۵۰ ق. -- دیدگاه درباره رستاخیز	موضوع
Sadradding Shirazi, Mohammad ebn Ebrahim -- Views on resurrection	موضوع
رستاخیز	ضوع
Resurrection	ع
BBR۱۱۲۳/۵، ۹ ۱۳۹۷	رده بنا
۱۸۹/۱	رده بندی دیویی
۵۲۳۹۵۸۰	شماره کتابشناسی ملی



قیامت و فرازمانی (از دیدگاه ملاصدرا)

تألیف: زهرا رویایی

ناشر: آرایان

ناظر فنی: علی غلامی

نوبت چاپ: اول - ۱۳۹۷

شمارگان: ۵۰۰ جلد

قیمت: ۱۰۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۹۸۷۹-۱۹-۹

تهران، خیابان انقلاب، خیابان فخر رازی، کوچه فاتحی داریان، پلاک ۶، طبقه اول،

تلفن ۱: ۶۶۹۷۱۳۴۴ - تلفن ۲: ۶۶۴۰۰۲۳۵

فهرست مطالب

۷ مقدمه

۹ فصل اول

قیامت و کیفیت تحولات قیامت در نظام فلسفی ملاصدرا

۲۷ فصل دوم

مراتب قیامت از دید صد المتألهین

۴۹ فصل سوم

مواطن و مواقف قیامت

۸۷ فصل چهارم

سخن پایانی

۹۳ پی نوشتها

مقدمه

با توجه به این که عنوان این اثر «تبیین مراتب و مواقف قیامت براساس تاویلات از دیدگاه صدرالمتألهین» است و مراتب و مواقف قیامت برگرفته از آیات و روایات است؛ انتظار می‌رود ملاصدرا در کتب تفسیری خویش و کتابهایی که جنبه تفسیری دارند به این موضوع پرداخته باشد؛ اما از آن جا که صدرا عمیقاً با آیات و روایات مانوس است، تنها در تفاسیر خویش بلکه در همه کتابهای فلسفی خویش این موضوع را مطرح کرده است، مثلاً در اسفار بخش قابل توجهی به تبیین این موضوع اختصاص داده است و این نشان از اهمیت بیش از پیش معارف قرآنی نزد این فیلسوف بزرگ دارد. این اهمیت حاصل است که وی در همه آثارش نوعی تعامل دو جانبه بین قرآن و حکمت برقرار می‌کند. از این رو در کتب فلسفی خود از آیات مدد جست، و از طرف دیگر در تفسیر قرآن از حکمت استفاده می‌کند^۱ به گونه ای که هم نوشته‌های فلسفی او سرشار از آیات و روایات است و هم تفسیر قرآنی و شروح روایی او هماهنگ با مبانی فلسفی‌اش است تا آن جا که سعی می‌کند این مواضع تفسیری و فلسفی نقطه تلاقی ایجاد کند و همین ویژگی است که تفسیر وی را از دیگر تفاسیر ممتاز می‌سازد. نکته دیگری که در مورد تفاسیر وی در کتاب تفسیر القرآن حایز اهمیت است این است که این کتاب، آخرین کتابی است که وی در اواخر عمر خویش نگاشته است؛ چرا که بدین معنا خواهد بود که حاوی آخرین نصرت این فیلسوف عظیم‌الشان است. از آن جا که تفسیر وی یعنی اثری با نگاه عمیقاً قرآنی، آخرین اثر تالیفی وی بوده است ریشه در تغییر نگاه و زاویه دید وی در اواخر عمر دارد. او پس از گذراندن تمام گام‌های فلسفی در زندگی خویش، به چنین نتیجه ای می‌رسد:

بسیار به مطالعه کتب حکما پرداختم تا آنجا که گمان کردم کسی هستم؛ ولی همین که کمی بصیرتم باز شد، خود را از علوم واقعی خالی یافتم. در آخر عمر به فکر رفتم که به سراغ تدبیر در قرآن و روایات بروم. یقین کردم که کارم بی‌اساس بوده است؛ زیرا در طول عمرم به جای نور در سایه ایستاده بودم. از غصه جانم آتش گرفت و قلبم

شعله کشید، تا رحمت الهی دستم را گرفت و مرا با اسرار قرآن آشنا کرد و شروع به تفسیر و تدبیر در قرآن کردم....

من که اکنون دست به نوشتن اسرار قرآن زده‌ام، اقرار می‌کنم که قرآن دریای عمیقی است که جز با لطف الهی امکان ورود در آن نیست، ولی چه کنم عمرم رفت، بدنم ناتوان، قلبم شکسته، سرمایه ام کم، ابزار کارم ناقص و روحم کوچک است. (ملاصدرا، چاه، ۱۳۶۶: ۱۱)

با این مقدمه جایگاه و اهمیت آیات و معارف قرآنی در اندیشه و فلسفه صدرالمتألهین روشن می‌شود.

لذا مسئله تبیین کنش در این پژوهش که به روش توصیفی- تحلیلی انجام گرفته، این است که وی تبیین‌های خاص خود را از این تحولات و مراحل بر چه اساس و به چه صورت ارائه می‌کند؟ وی از ظاهر بحث قیامت و مواقف به بواطن آن پل می‌زند و بر اساس شواهد، قیامت و رتایع آن را در نفس آدمی جستجو می‌کند. از آن جا که وی در تبیین این موضوع از دیدگاهی ویا درایانه بهره گرفته است. این در حالی است که مبنای وی در تبیین قیامت و رتایف آن بر اساس نفس‌شناسی انسان است. ملاصدرا علاوه بر این مبانی نفس‌شناسی، در بررسی قیامت و مواقف آن از اصول فلسفی حکمت متعالیه بهره گرفته و درک و فهم فلسفی و عقلانی از قیامت و امور مربوط به آن ارائه می‌دهد. بر این اساس حقیقت این رتایع و مراحل را با توجه به نظام اخروی که فارغ از ماده و جسم است به تصویر کشیده است. از دیدگاه حکیم شیرازی قیامت، باطن دنیا بوده و هم اکنون محقق است؛ مواقف قیامت، اینک برپا، انسان‌ها در صراط خود سائر و خواننده نامه عمل خویشان‌اند.

و در نهایت اینکه نگارنده در این کتاب، تاویلات ملاصدرا در زمینه مراتب و مواقف قیامت را بررسی و در بخش انتهایی آن‌ها را تحلیل و نقد خواهد نمود.